

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/o-projekcie/82372,Jaroslaw-Szarek-Polscy-giganci-nauki.html>
2023-10-02, 15:54

Jarosław Szarek: Polscy giganci nauki

Przypomnimy nie tylko pionierskie osiągnięcia II Rzeczypospolitej w lotnictwie, kolejnictwie, medycynie i wielu innych dziedzinach oraz postaci ich twórców. Pokażemy także wkład polskiej myśli technicznej w alianckie zwycięstwo II wojny światowej

Ostatnie dwa i pół wieku naszych dziejów to nieustanne zmagania o wolne i niepodległe państwo – zabory, okupacja niemiecka i sowiecka, komunistyczna niewola. Naturalne jest, że ich uczestnicy pozostali w naszej pamięci i zaważnęli społeczną świadomością. Niekwestionowany jest wkład polskiego ducha w ostatnie wolnościowe zmagania końca XX w. – i to w wymiarze uniwersalnym, w który wpisuje się doświadczenie Solidarności i postać świętego Jana Pawła II.

Ten obraz wymaga jednak uzupełnienia o polski udział w rozwoju techniki i badań naukowych. Nasi rodacy stworzyli teoretyczne i praktyczne fundamenty wielu dziedzin współczesnych technologii. Zapoczątkowali rozwój przemysłu naftowego, elektroniki, łączności bezprzewodowej i nowoczesnego przemysłu chemicznego. Nie trafili do narodowego panteonu, chociaż wielu z nich na to zasługuje. Niewiedza o ich dokonaniach jest częścią spadku po PRL.

Odrodzona w 1918 r. niepodległa Polska pozostawiła po sobie wiele osiągnięć w dziedzinie techniki. W żadnym innym okresie naród nie wydał tylu uczonych godnych miejsca w światowej czołówce, by wspomnieć tylko trzech, którzy odcisnęli w istotny sposób piętno na technice światowej: Ignacego Mościckiego – wynalazcę przemysłowej metody produkcji kwasu azotowego z powietrza, Jana Czochralskiego – twórcę metody hodowania monokryształów, wykorzystywanych dziś powszechnie w elektronice, oraz Tadeusza Sędzimir, zwanego Edisonem metalurgii, którego metoda cynkowania blachy oraz technologia jej walcowania

Jarosław Szarek. Fot. Sławek Kasper (IPN)

na zimno były stosowane na całym świecie.

Wybuch II wojny światowej spowodował, że wielu polskich naukowców i wynalazców kontynuowało swe prace poza granicami; tylko w Wielkiej Brytanii znalazło się około 5 tys. polskich inżynierów. Po wojnie większość z nich pozostała na emigracji, pozbawiona możliwości powrotu do komunistycznej Polski, a jej władze skazały ich na dziesiątki lat zapomnienia.

Wielkiego dzieła przywrócenia ich pamięci podjął się prof. Bolesław Orłowski, a jednym z owoców tego wysiłku jest jego opus magnum – wydany wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej i Instytut Historii Nauki Polskiej Akademii Nauk „Polski wkład w przyrodznawstwo i technikę” – pięciotomowy słownik ponad 1,3 tys. „polskich i związanych z Polską odkrywców, wynalazców oraz pionierów nauk matematyczno-przyrodniczych i techniki”.

IPN przygotowuje cyfrowe wydanie „Słownika...” oraz podejmie się jego tłumaczenia, rozpoczynając równocześnie kampanię edukacyjną, której celem jest popularyzacja tej wiedzy. Wraz z tygodnikiem „Sieci” będziemy ją kontynuować do końca tego roku.

Przypomnimy nie tylko pionierskie osiągnięcia II Rzeczypospolitej w lotnictwie, kolejnictwie, medycynie i wielu innych dziedzinach oraz postaci ich twórców. Pokażemy także wkład polskiej myśli technicznej w alianckie zwycięstwo II wojny światowej. Od lat pisze się o polskich kryptologach, genialnych matematykach łamiących kody niemieckiej maszyny szyfrującej Enigma, niewielu słyszało jednak o inż. Henryku Magnuskim, wynalazcy najsłynniejszego radiotelefonu świata walkie-talkie, powszechnie używanego przez armię amerykańską na wszystkich frontach, o inż. Józefie Kosackim, konstruktorze ręcznego wykrywacza min Polish Mine Detector, czy o wyrzutnikach bomb w amerykańskich latających fortcach inż. Jerzego Rudlickiego.

Przed dekadą gwiazdą mediów i autorem bestsellerów został były agent komunistycznego wywiadu, dzięki któremu Związek Sowiecki zdobył wiele amerykańskich technologii

wojskowych. Nawet ułamek tej sławy nie przypadł w udziale inż. Zdzisławowi Starosteckiemu, żołnierzowi września 1939 r. i Służby Zwycięstwu Polski, więźniowi łagrów, uczestnikowi walk pod Monte Cassino i Bolonią, w późniejszych latach jednemu z twórców rakiet systemu Patriot.

Przypominając te postaci, Instytut Pamięci Narodowej pragnie przywołać także przyświecające im ideały i etos służby niepodległemu państwu oparty na uczciwości i solidności – etos zniszczony w PRL i nieodbudowany do dzisiaj w III Rzeczypospolitej.

dr Jarosław Szarek, prezes Instytutu Pamięci Narodowej

Tekst opublikowany
w dodatku *Giganci nauki PL – polscy wynalazcy, odkrywcy i
pionierzy nauk ścisłych*
do tygodnika „Sieci” nr 10/2021

[Poprzedni](#)
[Następny](#)